

คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา: การปริวรรต การแปล และการวิเคราะห์
Ayojayanagaravinasakatha :Tranasliteration, Translation And
Analytical Study

พระมหาถวิล กल्याณธมฺโม (สมตฺว)
Phramaha Thawin Kalayanadhammo (Somtua)^๑

Received: *April 1, 2019*

Revised: *August 20, 2019*

Accepted: *August 22, 2019*

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุชฎินิพนธ์ เรื่อง “คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา: การปริวรรต การแปลและการวิเคราะห์” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและปริวรรตคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา จากบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย เพื่อศึกษาและแปลคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา จากบาลีไทยเป็นภาษาไทย และเพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าของคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถานี้ประพันธ์ขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เป็นคัมภีร์ที่จารลงใบลานด้วยภาษาบาลีอักษรขอม ค้นพบที่วัดราชสิทธิาราม ราชวรวิหาร (วัดพลับ) บอกเล่าเรื่องประวัติความเป็นมา พัฒนาการและการล่มสลายของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา เป็นคัมภีร์ที่มีคุณค่าและความสำคัญทั้งด้านประวัติศาสตร์ ด้านภาษาศาสตร์ ด้านพระพุทธศาสนาและด้านวรรณคดี

คำสำคัญ: คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา, การปริวรรต, การแปล, การวิเคราะห์

^๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Buddhist Studies, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Thailand. Email: Thawin-mcu@hotmail.com

Abstract

The objectives of this research are: 1) to transliterate the palm manuscripts from Khmer-Pali language into Thai-Pali Language 2) to translate Thai-Pali language into Thai language, and 3) to study the value and significance of the manuscripts. The results of the study were found that the ancient palm manuscripts were engraved in the early Ratanakosin period and found in Wat Rajasittharam, a royal temple in Bangkok. It depicts the history, development, prosperity and also declination of the ancient Ayudhaya kingdom. The historical value, linguistic value, Buddhist value as well as Pali literature value are also found from the manuscript. The research results were also found that it is Ayojayanagaravinasakatha scripture that was written in the early Rattanakosin period and is a scripture written with a stylus (on palmleaves) in Khmer alphabet (Cambodia language) discovered at Wat Ratchasittharam Ratchaworawihan (Wat Plub), narrating the stories about the history, the rise and the fall of the Kingdom of Ayudhya as regarded as a valuable and important scripture in the history, linguistics, Buddhism and literature.

Keywords: Ayojayanagaravinasakatha, Transliteration, Translation, Analytical Study

๑. บทนำ

วัดราชสิทธิธาราม ราชวรวิหาร หรือวัดพลับ เป็นพระอารามหลวงสำคัญอีกวัดหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ด้วยว่าเคยเป็นวัดอรัญญวาสี (วัดป่า) มาแต่โบราณกาล เป็นพระอารามที่สถิตของสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (สุข) สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยว่าเป็นพระอารามที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชและบูรพมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ เหตุนี้ จึงมีคัมภีร์ไบเบิลโบราณที่จารด้วยบาลีอักษรขอมจำนวนมากที่บรรจุเก็บไว้ในตู้พระคัมภีร์ภายในพระอาราม คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา เป็นหนึ่งในบรรดาคัมภีร์ไบเบิลโบราณชิ้นสำคัญ จารด้วยภาษาบาลีอักษรขอม ค้นพบภายในตู้คัมภีร์ หอพระไตรปิฎก เข้าใจว่าเป็นคัมภีร์ที่แต่งขึ้นในต้นกรุงรัตนโกสินทร์ และสันนิษฐานว่าผู้แต่งคือพระพิมลธรรม สมัยธนบุรี เนื้อหาของคัมภีร์นี้ บอกเล่าเรื่องราวประวัติของกรุงศรีอยุธยา เริ่มตั้งแต่การสร้างกรุงศรีอยุธยาจนสู่ยุคล่มสลายหลังจากการสูญเสียเมืองให้แก่พม่า โดยเนื้อหาได้กล่าวถึงพระนามพระมหากษัตริย์สมัยกรุงศรีอยุธยาหลายพระองค์ รวมแล้ว ๕ ราชวงศ์^๒

ด้วยกัน เริ่มต้นจากราชวงศ์อู่ทอง สมเด็จพระรามาธิบดีที่ (พระเจ้าอู่ทอง), ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ซึ่งผลิตกันครองเมืองกับราชวงศ์อู่ทอง ต่อจากนั้นก็เป็นราชวงศ์สุโขทัย ซึ่งมีสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช (สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ ๑) เมื่อสิ้นราชวงศ์ก็ต่อด้วยราชวงศ์ปราสาททอง ซึ่งมีสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ต่อจากราชวงศ์ปราสาททอง ก็เป็นราชวงศ์พลหลวง ซึ่งมีสมเด็จพระเทพราชา เป็นปฐมบรมกษัตริย์ สิ้นสุดลงที่สมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (พระเจ้าเอกทัศ) ซึ่งรวมแล้วได้ ๓๖ พระองค์ตามปรากฏในคัมภีร์

คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถานี้ ไม่เพียงมีเนื้อหาที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์และเหตุการณ์สำคัญสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น เนื้อหาของคัมภีร์ยังมีประเด็นที่น่าสนใจหลายอย่าง อาทิ สำนวนภาษาบาลีที่ใช้ในการจารคัมภีร์ และประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาสมัยกรุงศรีอยุธยา รวมทั้งมีคุณค่าด้านหลักพุทธธรรมและวรรณคดี บาลีที่สอดแทรกอยู่ภายในเนื้อเรื่องเพื่อให้เกิดอรรถรสทางภาษา

^๒กรมศิลปากร, **ประชุมพงศาวดาร ฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๓, คณะกรรมการ อำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐**

ปี, พิมพ์เป็นที่ระลึกในมหามงคลสมัยฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑๓.

๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรื่อง “คัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา: การปริวรรต การแปล และการวิเคราะห์” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๓ ข้อ คือ

๑ เพื่อศึกษาและปริวรรตคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถาจากบาลีอักษรขอมเป็นบาลีอักษรไทย

๒ เพื่อศึกษาและแปลคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถาจากบาลีเป็นภาษาไทย

๓ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าของคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถาในด้านต่างๆ

๓ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประมวลความรู้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสารซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

๓.๑ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา ต้นฉบับภาษาขอมโบราณ ฉบับวัดพลับ (วัดราชสิทธิาราม) และคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา ซึ่งปริวรรตและแปลเป็นภาษาบาลีอักษรไทย ฉบับหอสมุดวชิรญาณ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับฉบับวัดพลับ

๓.๒ รวบรวมข้อมูลจากต้นฉบับคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา ฉบับวัดราชสิทธิาราม (วัดพลับ) นำมาปริวรรตเป็นภาษาบาลีอักษรไทย และแปลเป็นภาษาไทย

๓.๓ วิเคราะห์คำศัพท์และหลักการใช้ภาษาบาลีจากคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา โดยใช้หลักบาลีไวยากรณ์มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ และศึกษาคุณค่าของคัมภีร์ในด้านต่างๆ

๓.๔ เรียบเรียง และนำเสนอผลการวิจัย

๔. ผลการวิจัย

๔.๑ เพื่อศึกษาและปริวรรตคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา จากภาษาบาลีอักษรขอมเป็นภาษาบาลีอักษรไทย

จากการศึกษาพบว่าคัมภีร์โอโยชยนครวินาสกถา เป็นคัมภีร์ใบลานจารด้วยภาษาบาลีอักษรขอม มีทั้งหมด ๒๑ ลาน สันนิษฐานว่าจารขึ้นในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าในสมัยรัชกาลสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมราชวงศ์จักรี ได้อาราธนาพระอาจารย์สุก ซึ่งเป็นชาวกรุงเทพฯ ในฐานะเป็นพระอาจารย์ ขึ้นมาจำพรรษาที่วัดพลับ ปัจจุบันคือวัดราชสิทธิาราม ซึ่งเมื่อก่อนเป็นวัดอรุณวาสี (วัดป่า) ต่อมาได้สถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จจอร์ยวงศญาณ สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรมหาเถรระ เป็น

สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จากการศึกษาที่ได้อาราธนาพระอาจารย์สุก มาจากอยุธยา นั้น สันนิษฐานจากโบราณวัตถุที่ค้นพบในวัดราชสิทธิาราม เช่น ตู้บรรจุพระคัมภีร์ และคัมภีร์ใบลานต่างๆ อาจจะมีบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ติดตามมาด้วยจำนวนหนึ่งและละการมาครั้งนี้คงต้องนำคัมภีร์ใบลานหรืออาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาขอมและวิปัสสนากรรมฐานมาด้วย เพราะถือว่าเป็นการย้ายถิ่นฐานจากเมืองหนึ่งมาสู่อีกเมืองหนึ่ง

ดังนั้น การจารคัมภีร์ซึ่งจารึกประวัติศาสตร์ตลอดถึงหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาจึงนิยมใช้เป็นภาษาขอม หนึ่งในนั้นคือคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา

๔.๒ เพื่อศึกษาและแปลคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถาจากบาลีเป็นภาษาไทย

การแปลคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา จากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย ทำให้ทราบว่าประวัติศาสตร์กรุงศรีอยุธยา เป็นเรื่องที่นำศึกษาเรียนรู้เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังที่บรรพบุรุษไทยได้ต่อสู้กับอภัยราช มาจนถึงช่วงลูกชู้หลาน เป็นตำรากรมท้าววัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า

อีกทั้งการแปลคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถานั้นเป็นการแปลแบบเก็บใจความเป็นภาษาไทยร่วมสมัยที่ผู้ศึกษาอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยอิงหลักฐานทางประวัติศาสตร์พงศาวดารเป็นเกณฑ์นำ นอกจากนั้นยังถ้อยสำนวนโวหารลีลาชั้น

เชิงสะท้อนถึงจิตวิญญาณมีชีวิตชีวาเข้าถึงรสชาติของวรรณคดีทุกประการ

๔.๓ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าของคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถ ในด้านต่างๆ

จากการศึกษาเนื้อหาของคัมภีร์ทำให้ทราบว่า คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา ไม่เพียงแต่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ชาติไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น แต่ยังทรงคุณค่าในด้านต่างๆ อีกมากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปและศึกษาวิเคราะห์ไว้ ๔ ประเด็น คือ

๑) คุณค่าทางภาษาศาสตร์พบว่า คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา ได้จารึกด้วยภาษาบาลีอักษรขอมโบราณ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อการจารึกวรรณกรรม เพราะเป็นภาษาที่มีความน่าเชื่อถือและมีความขลังศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัว ซึ่งเชื่อว่าในสมัยอยุธยาคงมีพระภิกษุชาวรามัญเข้ามามีบทบาทอยู่ไม่น้อย แต่อย่างไรก็ตามจากศึกษาลักษณะและวิธีการจารคัมภีร์ เมื่อนำหลักบาลีไวยากรณ์ซึ่งเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันเป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์พบว่า การจารคัมภีร์ยังมีความคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปหลักบาลีไวยากรณ์อยู่หลายประเด็น เช่น มีการจารรัสสระเป็นทีสระ ตัวอย่าง พุพฺพุณฺยานิ เป็นพพฺพุณฺยานิ, จารทีฆสระเป็นรัสสระ เช่น ชีวิต เป็น ชีวิต หรือ ธิตา เป็น ธิตา, ใช้พยัญชนะซ้อนต่างวรรคกันหรือใช้พยัญชนะต่างกันแต่อยู่ในวรรคเดียวกัน

เช่น พุทฺพทฺวา เป็น พุทฺตปฺทฺวา หรือ ฉินฺทิตา เป็น ฉินฺธิตา, หรือ จารพฺยฺญฺชนฺที่ พ้องเสียงแต่มีรูปต่างกัน เช่น ปฐฺมํ เป็น ปถฺมํ หรือ ขุทฺทกนฺครํ เป็น ขุทฺธกนฺครํ และ แปกนิกคฺทิตฺในทึซึ่งไม่นิยมแปลง เช่น หัส ราชา เป็น หงฺสราชา เป็นต้น

๒) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ พบว่า ในเนื้อหาคัมภีร์ได้กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ชาติไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา เริ่มตั้งแต่สร้างกรุงพัฒนาการจนถึงยุคล่ม สลาย ราว พ.ศ.๑๘๙๒ ถึง ๒๓๑๐^๓ ซึ่ง คัมภีร์เน้นบทบาทและความสำคัญของ พระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น ๓๖ พระองค์ โดย แบ่งการปกครองออกเป็น ๓ ช่วง ซึ่งแบ่ง ออกเป็น ๕ ราชวงศ์ด้วยกันประกอบด้วย (๑) ราชวงศ์อู่ทอง (๒) ราชวงศ์สุพรรณภูมิ (๓) ราชวงศ์สุโขทัย (๔) ราชวงศ์ปราสาททอง และ (๕) ราชวงศ์บ้านพลูหลวง เป็นการเล่าเรื่องราวไม่ค่อยละเอียดนักเมื่อนำไปเทียบกับคัมภีร์หรือหนังสือประวัติเล่มอื่น ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเทียบเคียง โดยมีการ คลาดเคลื่อนในระยะเวลาการครองราชของ พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์หรือพระ นามมีความไม่ตรงกันอยู่หลายแห่ง ซึ่ง กษัตริย์แต่ละพระองค์มีระยะเวลาครองราช ไม่ยาวนาน

^๓ นิธิ เอียวศรีวงศ์, **กรุงแตก,พระเจ้าตาก,และประวัติศาสตร์ไทย ว่าด้วยประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์นิพนธ์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๓๙), หน้า ๕๘-๕๙.

๓) คุณค่าด้านพระพุทธศาสนา คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา นอกจากทำให้เราทราบถึงประวัติศาสตร์ของอาณาจักรอยุธยาแล้ว ยังทำให้ทราบถึงเรื่องราวของพระพุทธศาสนาในสมัยอยุธยา แม้ในคัมภีร์นี้ไม่แสดงถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากเท่าใดนัก แต่ก็สามารถศึกษาได้จากบริบทประวัติศาสตร์อยุธยา ซึ่งจะทำให้เห็นถึงเหตุการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาโดยตลอด โดยพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์จะทรงใช้หลักการปกครองโดยอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปกครอง จะเห็นได้จากเมื่อขึ้นครองราชแต่ละพระองค์จะทรงพระราชพิธีทาสีสร้างวัดวิหารและพระเจดีย์เพื่อเป็นพุทธบูชา เช่น พระเจ้าอู่ทอง ทรงสร้างวัดพุทธโสวรรค์ ซึ่งเป็นพระอารามแห่งแรกใน ในช่วงสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ส่งเสริมให้มีการบวชเรียน เจ้านายชั้นยศอาบรรดาศักดิ์ต้องเป็นผู้ผ่านการบวชเรียนมาก่อน นอกจากนั้นยังทรงส่งสมณทูตไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศลังกา ตามคำทูลของ กษัตริย์ลังกา จนทำให้พระพุทธศาสนากลับเจริญรุ่งเรืองในลังกาอีกครั้งจนถึงปัจจุบัน และเกิดนิกายสยามวงศ์ขึ้นในลังกา

๔) คุณค่าด้านวรรณคดี พบว่า คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา นอกจากจะเป็นคัมภีร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวใน

ประวัติศาสตร์แล้ว ยังถือว่าเป็นวรรณคดีที่ทรงคุณอย่างยิ่ง เพราะภาษาที่ใช้ในการจารึกคัมภีร์นั้นถึงแม้จะเป็นภาษาขอมแต่ก็เป็นภาษาบาลี เพราะพัฒนาการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นเริ่มแรกพระพุทธองค์ทรงแสดงไว้เป็นภาษามาคธี บางทีเรียกว่า เทสภาสา^๔ หมายถึง ภาษาประจำถิ่นหรือภาษาถิ่น ซึ่งในยุคต้นพุทธกาลนี้นิยมแสดงวิธีมุขปาฐะเป็นหลัก เพราะการพัฒนาการวรรณคดีบาลีนั้นท่านแบ่งไว้เป็น ๓ ยุคด้วยกัน คือ ๑) ยุคพระธรรมวินัย คือเริ่มตั้งแต่ปฐมโพธิกาลจนถึงพุทธปรินิพพาน เป็นยุคที่มีการทรงจำและถ่ายทอดพุทธพจน์ด้วยระบบมุขปาฐะ (ท่องจำ) ๒) ยุคพระไตรปิฎก เริ่มหลังพุทธปรินิพพานจนถึงสังคายนาครั้งที่ ๓ ก็ยังไม่มีมีการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรยังใช้ระบบมุขปาฐะ ๓) ยุคหลังพระไตรปิฎก เป็นยุคที่พระสงฆ์สาวกได้ศึกษาเล่าเรียนและทรงจำพระไตรปิฎกและได้แต่งคัมภีร์อธิบายความพระไตรปิฎกให้มีความพิสดารยิ่งขึ้นเพื่อให้อนุชนในยุคต่อมาได้เข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งมีการแบ่งคัมภีร์ออกเป็นหลายชั้น เริ่มตั้งแต่อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และโยชนา ซึ่งได้นำสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

นอกจากการแบ่งพัฒนาการวรรณคดีบาลีตามยุคดังกล่าวแล้ว ยังได้

กล่าวถึงการแต่งคัมภีร์ทุกประเภทแล้ว ต้องมีศิลปะในการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้ ความเชื่อ ความศรัทธา และความรู้สึกต่างๆ ออกมาเพื่อต้องการให้ผู้อ่านหรือผู้ที่ได้ยินได้รับความรู้ความเข้าใจถึงอารมณ์ การสื่อสารด้วยลีลาชั้นเชิงโดยอาศัยภาษาอันประกอบด้วยความเสียงและความหมายที่ไพเราะเหมาะสม เพราะวรรณคดีจะเข้าถึงอารมณ์ของผู้อ่านได้ดีนั้นต้องสะท้อนถึงจิตวิญญาณ มีสำนวนโวหารที่มีรสชาติ นั่นก็คือรสแห่งวรรณคดี ซึ่งมีทั้งหมด ๙ รส^๕ ประกอบด้วย

๑. สิงคารรส รสแห่งความรักระหว่างชายกับหญิงในรูปแบบต่างๆ เช่น ความรักที่เกิดขึ้นโดยที่ไม่เคยพบเห็นกันมาก่อน ๒. หัสสรส รสแห่งความขำขันรื่นเริงในรูปแบบ ๓. กรุณารส รสแห่งความสงสารที่เกิดขึ้นจากเรื่องราวต่างๆ ๔. รุทธรส รสแห่งความโกรธแค้น ความขุ่นเคืองใจ ๕. วีรรส รสแห่งความกล้า ๖. ฝยานรส รสที่น่าสะพรึงกลัว ๗. วิภัจฉรส รสแห่งความน่ารังเกียจ ๘. อัปภูตรส รสแห่งความแปลกประหลาดที่เกิดขึ้นอย่างไม่น่าเป็นไปได้ ๙. สันตรส รสแห่งความสงบเยือกเย็น

นอกจากรส ๙ ประการนี้แล้ว คัมภีร์ที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยหลังก็ประพันธ์ขึ้นโดยอิงคัมภีร์สุโธธาลังการ ซึ่งได้แสดง

^๔ พระเทพเมธาจารย์ (เจ้า ฐิตปถโญ), แบบเรียนวรรณคดีบาลีประเภทคัมภีร์ไวยาकरण์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, ๒๕๐๔), หน้า ๑๙.

^๕ คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วรรณคดีบาลี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๑.

รสแห่งวรรณคดีไว้ ๙ รส ๑.รสความยินดี ความรื่นเริง ความเศร้าโศก ความโกรธ ความแค้นเคือง ความบากบั่น ความเพียร พยายาม ความกลัว ความหวาดหวั่น ความขยะแขยง ความแปลกประหลาดใจ ความสงบเยือกเย็น คัมภีร์วรรณคดีบาลีทุกคัมภีร์ และคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา มีรสของวรรณคดีทั้งหมดตามที่กล่าวมานี้ แต่รสที่ปรากฏชัดเจนและเป็นจุดประสงค์ของผู้แต่งที่ต้องการให้ผู้อ่านได้รับที่แท้จริง คือ สมรส หรือสันติรส เป็นรสแห่งความสงบ เยือกเย็นอันเป็นคุณค่าสูงสุดของชีวิต ที่คุณค่าแท้จริงแก่ผู้อ่านอันจะช่วยให้ข้อคิด คติธรรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความสงบทั้งทางกาย วาจาและทางใจ

๕. บทสรุป

คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา แปลว่า กถาว่าด้วยการล่มสลายของเมือง อยุธยา ซึ่งเป็นคัมภีร์โบลานที่จารด้วยอักษรขอมบอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์

กรุงเก่าเริ่มจากยุคสร้างกรุงจนถึงยุคล่มสลาย เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าความรุ่งเรืองมั่งคั่งไม่ใช่สิ่งที่ยั่งยืน มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และล่มสลายไปในที่สุด บทบาทหน้าที่บุญกุศลคุณงามความดีเท่านั้นที่จะจารีกร่องรอยเป็นอารยธรรมให้ชนรุ่นหลังได้รำลึกนึกถึง คัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา ได้จารีกร่องรอยดังกล่าวถึงแม้จะไม่ค่อยละเอียดนักแต่ก็พอทำให้มองเห็นได้ว่าการเกิดขึ้น พัฒนาการและการล่มสลายนั้นมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลให้แต่เจริญรุ่งเรืองหรือล่มสลาย อโยชยนครวินาสกถา ได้จารีกร่องรอยคุณค่าในหลายมุมให้ ผู้ศึกษาได้เห็นด้วยหรือค่อยตามอรรถรสทางภาษาสำนวนโวหารทางวรรณคดีครบทุกรส

จากการศึกษาคัมภีร์อโยชยนครวินาสกถา: การปริวรรตการแปลการวิเคราะห์ เห็นว่าถ้าจะให้เกิดประโยชน์ ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ กับคัมภีร์อื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวรรณคดี

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

หนังสือภาษาไทย

กรมศิลปากร. **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๓.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์

คุรุสภา, ๒๕๓๙.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **วรรณคดีบาลี.** กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระเทพเมธาจารย์ (เจ้า ฐิตปญโญ). **แบบเรียนวรรณคดีบาลีประเภทคัมภีร์ไวยากรณ.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์, ๒๕๐๔.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **กรุงแตก, พระเจ้าตากฯ และประวัติศาสตร์ไทย.** ว่าด้วยประวัติศาสตร์

และประวัตินิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน จำกัด (มหาชน),

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพทแอนด์โฮม จำกัด, ๒๕๕๘.

